

Eduskunnan perustuslakivaliokunnalle

Asia: HE 100/2017 vp eduskunnalle alkoholilaksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Perustuslakivaliokunnan pyytämänä asiantuntijalausuntona esitän kunnioittavasti seuraavan.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi alkoholilaki. Lain keskeisenä tavoitteena on vähentää alkoholihaittoja. Tavoitteeseen pyritään toimenpiteillä, joilla nostetaan alkoholijuomien hintaa ja rajoitetaan alkoholijuomien saatavuutta. Saatavuuden rajoittamiskeinoihin kuuluvat esityksessä luonnehditulla tavalla alkoholijuomien vähittäismyyntimonopoli, vähittäismyyntin ja anniskelun luvanvaraisuus, myynti- ja anniskelupaikkojen sijaintia ja aukioloa koskevat säännökset, ostoikärajat sekä päihtyneitä asiakkaita ja mainontaa koskevat rajoitukset. Samoin esityksessä säädettäisiin valvonnasta ja ohjauksesta, seuraamuksista, maksuista ja muutoksenhakusuista.

Alkoholilainsäädännölle onkin valtiosääntöoikeudellisesti merkityksellisellä tavalla tyyppillistä, että sillä pyritään yhtäältä vähentämään alkoholin käytöstä aiheutuvia merkitäviä terveyshaittoja, mutta toisaalta se tehdään usein tavalla, joka edellyttää puuttumista perustuslaissa suojattuihin perusoikeuksiin. Tässä suhteessa alkoholilainsäädäntö voidaan rinnastaa tavoitteiltaan ja perusoikeuksia rajoittavilta funktioiltaan esimerkiksi tupakkalainsäädäntöön. Sen osalta perustuslakivaliokunta on jo ennen perusoikeusuudistusta katsonut, että tupakoinnin vähentämistä tarkoittavat toimenpiteet ovat yleisen edun vaatimia (ks. PeVL 4/1976 vp, s. 1/II) ja että tupakointiin liittyvät rajoitukset liittyvät ”epäilyksittä merkittävään yhteiskunnalliseen intressiin” (ks. esim. PeVL 21/2010 vp, s. 3/I ja siinä mainittu PeVL 19/2006 vp, s. 2/I).

Perustuslain säännösten tasolla nyt käsiteltävänä olevan hallituksen esityksen tavoitteet liittyvät varsinkin perustuslain 19 §:n 3 momenttiin, jonka mukaan julkisen vallan on, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, edistettävä väestön terveyttä. Alkoholilain tavoitteilla voi kuitenkin tilanteesta riippuen olla liityntä myös perustuslain 19 §:n 3 momentin jälkimmäisessä virkkeessä mainittuun julkisen vallan velvollisuuteen tukea perheen ja muiden lapsen huolenpidosta vastaavien mahdollisuuksia turvata lapsen hyvinvointi ja yksilöllinen kasvu, (ks. PeVL 21/2010 vp, s. 4/II) samoin kuin perustuslain 20 §:n vaatimukseen siitä, että julkisen vallan on pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön (ks. PeVL 19/2006 vp). Lisäksi oikeus terveyden suojeluun on vahvistettu EU:n perusoikeuskirjan 35 artiklassa sekä uudistetun Euroopan sosiaalisen peruskirjan (SopS80/2002) 11 artiklassa. Asian valtiosääntöoikeudellisessa arvioinnissa merkityksettömänä ei voida pitää myöskään sitä näkökohtaa, että viimekädessä kysymys

saattaa myös olla perustuslain 7 §:n mukaisesta oikeudesta elämään ja siihen liittyviin julkisen vallan positiivisiin turvaamisvelvoitteisiin.

Esityksen säätämisyjärjestysperusteluissa esitystä on tarkasteltu laajalti – joskin varsin yleisluontoisesti – muun muassa ihmisarvon loukkaamattomuuden (PL 1.2 §), henkilökohtaisen vapauden (PL 7 §), legaliteettiperiaatteen (PL 8 §), yksityiselämän suojan (PL 10), sananvapauden (PL 12 §), omaisuudensuojan (PL 15 §), elinkeinovapauden (PL 18 §), oikeusturvan (PL 21 §), perustuslain 80 §:n lailla säätämisen vaatimuksen, veroja koskevan perustuslain 81 §:n sekä perustuslain 19.3 §:ssä tarkoitetun julkisella vallalla olevan terveyden edistämistehtävän kannalta.

En lähde lausunnossani toistamaan säätämisyjärjestysperusteluissa esitettyjä näkökohtia. Selvää myös on, että vaikka voimassa olevaa alkoholilakia ei ole säädetty perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella, merkittävä osa nyt käsiteltävänä olevista valtiosääntöoikeudellisista kysymyksenasetteluista on sellaisia, joita on jo arvioitu aiemmassa perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännössä. Esimerkiksi alkoholimainontaa koskevien rajoitusten suhdetta perustuslain 12 §:ssä turvattuun sananvapauteen on tarkasteltu varsin kattavasti perustuslakivaliokunnan lausunnoissa PeVL 54/2006 vp ja PeVL 40/2013 vp. Samoin alkoholilakiin liittyvien rangaistussäännösten ja tarkastusvaltuuksien kannalta keskeiset tulkintalähtökohdat on ilmaistu jo alkoholirikoksia koskevassa lausunnossa PeVL 53/2006 vp.

Yleisellä tasolla on myös syytä todeta, että yhdistettynä esitykseen sisältyvään varsin kattavaan tutkimusperäiseen tietoon alkoholihaitoista, ehdotuksen tavoitteiden voidaan yleisesti katsoa olevan perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttäviä. Tämä ei luonnollisestikaan tarkoita, että esityksen tavoitteet oikeuttaisivat kaikki keinot ja kuinka pitkälle tahansa ulottuvat perusoikeuksien rajoitukset. Rajoitusten hyväksyttävyys on vain yksi perusoikeuksien rajoitusedellytys. Sen lisäksi rajoitusten on täytettävä myös muut edellytykset, kuten oikeasuhtaisuuden ja täsmällisyyden sekä tarkkarajaisuuden vaatimukset. Pyrin lausunnossani kiinnittämään erityistä huomiota niitä koskevaan tarkasteluun.

Elinkeinovapaus

Hallituksen esitys perustuu merkittävilta osin alkoholiin liittyvän elinkeinonharjoittamisen luvanvaraisuudelle. Luvanvaraisuus on toisin sanoen selvä pääsääntö, mikä ilmenee alkoholilakiesityksen 2 luvun 5 §:stä. Pääsääntöinen luvanvaraisuus ei kuitenkaan tässä yhteydessä muodostu valtiosääntöoikeudelliselta kannalta ongelmalliseksi. Perustuslakivaliokunta on tosin vakiintuneesti pitänyt elinkeinovapautta perustuslain mukaisena pääsääntönä, ja katsonut elinkeinotoiminnan luvanvaraisuuden olevan mahdollista poikkeuksellisesti. (ks mm. PeVL 46/2016 vp ja PeVL 13/2014 vp). Alkoholiin liittyvä elinkeinon harjoittamista voidaan kuitenkin pitää elinkeinovapauden näkökulmasta sellaista erityislaatuista taloudellista toimintaa, jonka luvanvaraistamista on pidettävä hyväksyttävänä muun muassa alkoholiin liittyvien terveyshaittojen pienentämiseksi ja sen käytöstä aiheutuvien sosiaalisten haittojen vähentämiseksi. Sama koskee myös yksinoikeutta koskevaa sääntelyä. (ks. vastaavasti arpajaisten toimeenpanosta PeVL 23/2000 vp).

Luvanvaraisuudesta on valiokunnan vakiintuneen käytännön mukaan säädettävä lailla, jonka on täytettävä perusoikeutta rajoittavalta lailta vaadittavat yleiset edellytykset. Laissa säädettävien elinkeinovapauden rajoitusten tulee olla täsmällisiä ja tarkkarajaisia, minkä lisäksi rajoittamisen laajuuden ja edellytysten tulee ilmetä laista. Sääntelyn sisällön osalta valiokunta on pitänyt tärkeänä, että säännökset luvan edellytyksistä ja pysyvyydestä antavat riittävän ennustettavuuden viranomais toiminnasta. Tältä kannalta merkitystä on muun muassa sillä, missä määrin viranomaisen toimivaltuudet määräytyvät sidotun harkinnan, missä määrin tarkoituksen mukaisuusharkinnan mukaisesti. (Ks. mm. PeVL 69/2014 vp, s. 2, PeVL 65/2014 vp, s. 2/II, PeVL 22/2014 vp, s. 4–5).

Alkoholilakiehdotuksen 13 §:ssä säädetään luvan hakijan kannalta keskeisellä tavalla hakijaa koskevista yleisistä edellytyksistä. Luvan myöntämisen edellytyksenä luonnolliselle henkilölle on 13 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan se, että hakija tunnetaan luotettavaksi ja hän on henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan tehtävään sopiva. Näitä vaatimuksia täsmennetään edelleen 13 §:n 3 momentissa olevilla viittauksilla sopimattomuutta osoittavaan aikaisempaan toimintaan sekä 13 §:n 4 momenttiin sisältyvillä aikaisempaa toimintaa koskevalla luettelolla.

Ottaen huomioon, että kysymys on elinkeinonharjoittamisen edellytyksiä keskeisellä tavalla määrittävästä säännöksestä, on se nähdäkseni kirjoitettu epäasianmukaisen avoimeksi ja osin epäselväksikin. Ilmeisesti 4 momentin luettelossa on esimerkiksi tarkoitus säätää 3 momenttia täsmentävällä tavalla sopimattomuutta osoittavasta aikaisemmasta toiminnasta eikä siis yksinomaan ”aikaisemmasta toiminnasta”. Epäselväksi myös jää, onko luettelo tarkoitettu tyhjentäväksi vai voidaanko lupaharkinnassa käyttää myös muita perusteita sen arvioimiseen, osoittaako hakijan aikaisempi toiminta kokonaisuutena hakijan tai henkilön ilmeisen sopimattomaksi harjoittamaan alkoholilain mukaista elinkeinotoimintaa. Monet aikaisempaa toimintaa koskevat kriteerit ovat hyvin avoimia eikä niillä kaikilla välttämättä ole mitään ilmeistä yhteyttä alkoholilain tavoitteisiin. Lupaharkinnan avoimuutta lisää tämän ohella myös 13 §:n 5 momentin säännös siitä, että luvan myöntämisen edellytykset voidaan arvioida tosiasiallisten olosuhteiden mukaisesti, jos hakemuksesta tai olosuhteista muutoin käy selvästi ilmi, että hakijaan liittyvät järjestelyt on esitetty tosiasiallisten olosuhteiden vastaisesti luvan myöntämisen edellytyksistä annettujen säännösten kiertämiseksi.

Käsitykseni mukaan hakijan yleisiä edellytyksiä koskevaa sääntelyä on välttämätöntä täsmentää siten, että siitä käy yksiselitteisesti ilmi ne aikaisempaa toimintaa koskevat ja mahdolliset muut seikat, joiden perusteella hakijan sopivuutta arvioidaan.

Lupahakemus

Alkoholilakiehdotuksen 8 §:ssä säädetään lupahakemuksen sisällöstä. Pykälän 1 momentin mukaan hakijan on liitettävä lupahakemukseensa sellainen lupaharkinnan kannalta tarpeellinen selvitys hakijasta, toiminnasta, sen vaikutuksista ja muista merkityksellisistä seikoista, joka ei jo ole lupaviranomaisen käytössä. Saman pykälän 2 momentti sisältää valtioneuvostolle osoitetun asetuksen antovaltuussäännöksen.

Lupahakemukselle asetettavat vaatimukset turvaavat osaltaan sitä, että elinkeinolupaa koskeva päätöksenteko on ennakoitavaa ja perustuu asianmukaiseen selvitykseen, jonka

perusteella puuttuminen elinkeinonharjoittamisen vapautteen rajautuu oikeasuhtaisuusvaatimuksen edellyttämällä tavalla malminetsinnän kannalta välttämättömään. (ks. myös kaivoslain 34 §:ssä säädettyä kaivoslain mukaista lupahakemusta koskeva perustuslakivaliokunnan kanta lausunnossa PeVL 32/2010 vp).

Elinkeinovapauden kannalta olisi selvästi asianmukaisempaa, että lupahakemuksen sisällöstä säädettäisiin siten, että hakijan selvitysvastuu määritettäisiin yhdenmukaisesti 13 §:ssä säädettyjen hakijan yleisten edellytysten kanssa. Tällainen sääntely rajaisi olennaisesti myös asetuksenantajana toimivaltaa, mikä poistaisi esityksen ongelmallisuuden myös perustuslain 80 §:n kannalta. Pidän 8 §:n täsmentämistä edellytyksenä lain käsittelemiselle tavallisen lain säätämisjärjestyksessä.

Luvanmukaisen toiminnan rajoittaminen

Alkoholin anniskeluaikaa koskeva sääntely ehdotetaan nostettavaksi asetuksesta lain tasolle. Anniskeluaika on 43 §:n pääsäännön mukaan kello yhdeksästä kello puoli kahteen. Anniskelua saisi kuitenkin 44 §:ssä säädetyn jatkoaikailmoituksen perusteella jatkaa enintään kello 4:ään. Lupaviranomainen voisi kuitenkin ehdotetun 44 §:n 3 momentin perusteella kieltää jatkoajan, jos terveydensuojeluviranomainen on tutkinut ilmoituksen ja siinä tarkoitetun toiminnan ja toteaa siitä aiheutuvan terveydensuojelulaissa tarkoitettua terveyshaittaa lähiympäristön asukkaille. Lisäksi kunnalla olisi 4 momentin mukaan oikeus asukkaidensa turvallisuuden edistämiseksi kieltää jatkoaikana tapahtuva anniskelu enintään kello neljään tai muutoin rajoittaa jatkoajan pituutta päätöksessä määrätyllä kunnan alueella. Kunnan päätös tulisi voimaan ja alueella olevat jatkoajat lakkaisivat tai muuttuisivat päätöksen mukaisiksi kuuden kuukauden kuluttua siitä, kun päätös on tullut lainvoimaiseksi.

Sääntelyssä on kysymys toiminnanharjoittajan ilmoitukseen sinänsä kytketystä, mutta asiallisesti lupaharkintaa muistuttavasta luvanmukaisen toiminnan rajoittamisen mahdollistavasta sääntelystä. Ilmoitusmenettelystä huolimatta se näyttäisi rinnastuvan nykyisen alkoholiasetuksen 23 §:ssä aluehallintovirastolle annettuun toimivaltaan antaa lupa alkoholijuomien anniskeluajan jatkamiseen ennen kello yhdeksää ja kello puoli kahden jälkeen.

Viranomaiselle on perustuslakivaliokunnan käytännössä sinänsä voitu lailla antaa toimivalta rajoittaa yritysten sinänsä lain ja toimiluvan mukaista toimintaa. Perustuslakivaliokunta on kuitenkin tämänkaltaisen sääntelyn yhteydessä edellyttänyt muun muassa, että perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävät ja painavat syyt puoltavat rajoitussääntelyä. (ks. PeVL 69/2014 vp, s. 3, PeVL 35/2014 vp, s. 3, PeVL 32/2009 vp, s. 3.) Vastaava säännös ravitsemisliikkeiden aukioloajan jatkamista koskevasta ilmoitusmenettelystä sisältyy myös perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella säädettyyn lakiin majoitus- ja ravitsemistoiminnasta. Tosin valiokunta ei näytä tuossa yhteydessä erikseen arvioineen kyseisen sääntelyn suhdetta perustuslain 18 §:ssä säädettyyn elinkeinovapautteen PeVL 49/2004 vp).

Nähdäkseni terveydensuojeluviranomaisen arvioon perustuva jatkoajan kieltäminen on valtiosääntöoikeudellisesti ongelmaton. Sitä vastoin hankalampana voidaan pitää 44 §:n

3 momentissa säädettyä kunnan oikeutta kieltää anniskelun jatkaminen tai rajoittaa määrättyllä kunnan alueella asukkaiden turvallisuuden edistämiseksi. Säännös merkitsee, että yksittäisten anniskeluluvan haltijoiden elinkeinovapautta voitaisiin rajoittaa pelkästään kunnan päätöksin ja hyvin yleisluontoisella asukkaiden turvallisuusintressiä koskevalla kriteerillä. Koska kysymys on perustuslain 18 §:n rajoituksesta, tulee sen täyttää perusoikeuksien yleiset rajoitusedellytykset. Rajoitusten täsmällisyys ja tarkkarajaisuuden kannalta ongelmalliseksi muodostuu, että kunnan päätöksenteko perustuisi hyvin yleiseen asukkaiden turvallisuutta koskevaan edellytykseen. Myös kiellon ajallinen kesto näyttäisi jäävän täysin kunnan vapaaseen harkintaan. Nähdäkseni 44 §:n 4 momentin säännöstä on tarpeen täsmentää.

Luvan peruuttaminen

Perustuslakivaliokunta on elinkeinotoiminnan sääntelyn yhteydessä hyvin vakiintuneesti pitänyt luvan peruuttamista yksilön oikeusasemaan puuttuvana viranomaistoimena vaikutuksiltaan jyrkempänä kuin haetun luvan epäämistä. Sen vuoksi valiokunta on katsonut sääntelyn oikeasuhtaisuuden kannalta välttämättömäksi sitoa luvan peruuttamisen mahdollisuuden vakaviin tai olennaisiin rikkomuksiin tai laiminlyönteihin sekä siihen, että luvanhaltijalle mahdollisesti annetut huomautukset tai varoitukset eivät ole johtaneet toiminnassa esiintyneiden puutteiden korjaamiseen. (Ks. PeVL 46/2016 vp ja mm. PeVL 65/2014 vp, s. 2–3, PeVL 13/2014 vp, s. 2–3, PeVL 43/2013 vp, s. 2–3.)

Sääntely on nähdäkseni tältä osin asianmukaista. Alkoholilakiehdotuksen 72 §:n säännös luvan peruuttamisesta sitoo peruuttamisen velvollisuuksien olennaisiin rikkomisiin sekä siihen, että toiminnanharjoittajaa on ensin huomautettu asiasta tai hänelle on määrätty 71 §:ssä säädetty seuraamusmaksu.

Tarkastusvaltuudet

Henkilöntarkastus – Hallussa pidetyn alkoholijuoman löytämiseksi saadaan alkoholilakiehdotuksen 87 §:n nojalla tehdä henkilöntarkastus sellaiselle alle 18-vuotiaalle, jota epäillään todennäköisin syin 90 §:n 4 momentin 1 kohdassa tarkoitetusta rikkomuksesta. Ehdotuksen mukaan poliisi voi tällöin tarkastaa tällaisen henkilön mukana olevat tavarat ja päällisin puolin hänen vaatteensa, jos se voi tapahtua puuttumatta loukkaavalla tavalla epäillyn henkilökohtaiseen koskemattomuuteen.

Ilmeisesti esityksessä on ollut tarkoitus säätää tarkastusvaltuudesta, joka liittyy alkoholijuomien hallussapitoon alle 18 vuotiaana. Ehdotus ei kuitenkaan vastaa tätä tarkoitusta, koska 87 §:ssä viitatussa 90 §:n 4 momentin 1 kohdassa ei kielletä alkoholien hallussapitoa alaikäisenä. Sen sijaan siinä mainitun kohdan mukaan rangaistavaa on, jos 85 §:n 1 momentissa tarkoitetun ravitsemusliikkeen omistaja, tilaisuuden toimeenpanija tai järjestyksenvalvoja sallii alkoholijuoman nauttimisen momentissa mainitussa paikassa.¹

¹ Nykyisin voimassa olevan alkoholilain 60 b §:ssä näyttää olevan vastaava pykäläviittausvirhe. Siinä samanlainen alaikäisiin kohdistuva tarkastusvaltuus on liitetty tilanteisiin, joissa henkilöä epäillään alkoholijuoman tai väkiviinan valmistukseen soveliaan laitteen tai välineen hallussapidosta. Ongelmat

Arvioin sen vuoksi seuraavaksi ehdotuksen valtiosääntöoikeudellista asianmukaisuutta olettaen että tarkastusvaltuus on ollut tarkoitus kytkeä alkoholijuomien hallussapitoon alaikäisenä. Ehdotettu sääntely mahdollistaa puuttumisen perustuslain 7 §:n 1 momentissa jokaiselle turvattuun henkilökohtaiseen koskemattomuuteen. Tähän perusoikeuteen ei pykälän 3 momentin mukaan saa puuttua mielivaltaisesti eikä ilman laissa säädettyä perustetta. Henkilökohtaista koskemattomuutta rajoittavan lain tulee olla täsmällinen ja tarkkarajainen sekä muutenkin täyttää perusoikeuksien yleiset rajoitusedellytykset, kuten vaatimukset rajoitusten hyväksyttävyydestä ja oikeasuhtaisuudesta (PeVL 12/1998 vp, s. 2/II).

Perustuslakivaliokunta käsitteli vastaavaa alkoholijuoman löytämiseksi säädettävää tarkastusvaltuutta lausunnossaan PeVL 53/2006 vp. Se katsoi ensinnäkin, että sääntelyn tavoite suojella lapsia alkoholin aiheuttamilta terveys- ja muilta haitoilta on perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävä. Toisaalta se korosti, että perusoikeusrajoituksiin kohdistuvasta oikeasuhtaisuuden vaatimuksesta kuitenkin johtuu, ettei tarkastusvaltuutta voida kytkeä kuinka vähäisiin rikkomuksiin tahansa.

Jonkinasteisena ongelmana tässä suhteessa voidaan pitää sitä, että rikesakkorikkomuksia koskevan lain 17 §:n perusteella tarkastusvaltuus koskisi tekoa, josta säädetty rangaistus on 40 €:n rikesakko. Lausunnossaan 53/2006 vp valiokunta myös korosti että lastensuojeluun tähtäävää julkisen vallan toimintaa kehitettäessä on ensisijaisesti turvauduttava kokonaan toisenlaisiin keinoihin kuin rikosoikeudelliseen sääntelyyn ja siihen kytkeytyvään poliisin pakkokeinovaltuuksien laajentamiseen. Samoin se totesi, että lapsen kohdistuvista poliisin pakkokeinovaltuuksista säätämiseen samoin kuin valtuuksien käyttöön tulee valiokunnan mielestä suhtautua kaiken kaikkiaan pidättyvästi. (ks. myös PeVL 35/2013 vp). Poliisiviranomaisen puuttuminen rikkomuksesta epäillyn henkilökohtaiseen koskemattomuuteen on valiokunnan arvion mukaan erityisesti lapsen näkökulmasta verraten järeä toimenpide etenkin jos pakkokeinoon turvaudutaan julkisesti yleisellä paikalla. (PeVL 53/2006 vp). Valiokunta piti tämän vuoksi sääntelyn pääasiallisten tavoitteiden ja oikeasuhtaisuuden kannalta ehdotettua selvästi asianmukaisempaa rajata tarkastusvaltuus koskemaan vain rikkomuksesta epäillyn lapsen mukana olevia tavaroita, kuten laukkuja ja kasseja.

Käsitykseni mukaan oikeasuhtaisuusvaatimus perustelisi myös nyt kantaa, jonka mukaan tarkastusvaltuus tulisi ulottaa koskemaan vain rikkomuksesta epäillyn lapsen mukana olevia tavaroita, kuten laukkuja ja kasseja.

Kotirauhan suoja

88 § 3 momentin perusteella rikoslain 50 a luvun 3 §:ssä tarkoitettu lievästä alkoholirikoksesta epäillyn kulkuneuvossa voitaisiin toimittaa pakkokeinoina 8 luvussa tarkoitettu yleinen kotietsintä tai paikanetsintä sen tutkimiseksi, onko kulkuneuvossa laitonta alkoholijuomaa tai väkiviinaa.

johtunevat siitä, että viittauksen kohteena olevasta alkoholirikkomuksesta (alkoholijuoman hallussapito alaikäisenä) säädetään nykyisin rikesakkorikkomuksista annetun lain 17 §:ssä.

Kulkuneuvoissa, kuten asuntoautoissa ja -vaunuissa ja aluksissa, olevien asuintilojen on perustuslakivaliokunnan käytännössä katsottu jäävän kotirauhan eräänlaiselle reuna-alueelle. Valiokunta on muun muassa matka-autojen ja asuntovaunujen erikoiseen asemaan viitaten katsonut, että niitä tulee rajavalvonnan ja rajatarkastusten tarkoitusten saavuttamiseksi voida esimerkiksi rajanylityspaikoilla kohdella samoin kuin muita kulkuneuvoja. Ehdotettu kotirauhan piiriin ulottuva tarkastusvaltuus ei muodostu tämän perusteella valtiosääntöoikeudellisesti ongelmalliseksi.

Juha Lavapuro
professori